

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN VE ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM PROGRAMLARINDA YER ALAN ALTERNATİF ÖLÇME-DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ¹

ATTITUDES OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS AND STUDENTS TOWARD ALTERNATIVE ASSESSMENT AND EVALUATION METHODS IN THE EDUCATIONAL CURRICULUM

Yasemin ABALI ÖZTÜRK², Çavuş ŞAHİN³

ÖZ: Bu araştırmanın amacı; sınıf öğretmenlerinin ve beşinci sınıf öğrencilerinin eğitim programlarının ölçme-değerlendirme boyutunda yer alan alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarını belirlemek ve çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmanın evrenini sınıf öğretmenleri ve ilköğretim 5. sınıf öğrencileri, örnekleme ise amaçlı örnekleme türlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme yöntemiyle oluşturulan Çanakkale İl merkezine bağlı 30 ilköğretim okulunda görev yapan 179 sınıf öğretmeni ve 27 ilköğretim okulunun 49 şubesinde öğrenim gören toplam 1369 beşinci sınıf öğrencisidir. Araştırmanın verileri; araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğrenci Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeği” ve “Öğretmen Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistikten faydalanılmıştır. Veriler, bilgisayar ortamında istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın birinci alt problemi kapsamında elde edilen sonuç; sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin olumlu tutumlara sahip olduklarıdır. Çalışmanın ikinci alt problemi kapsamında elde edilen sonuç; sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme- değerlendirme yöntemlerine yönelik tutum düzeylerinin cinsiyetlerine, eğitim durumlarına, kıdemlerine, görev yaptıkları sınıf düzeylerine ve görev yaptıkları sınıfların mevcutlarına göre değişmediği yönündedir. Çalışmanın üçüncü ve dördüncü alt problemi kapsamında elde edilen sonuçlar; beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yönelik tutum düzeylerinin üst düzeyde olduğunu, tutum düzeylerinin öğrenim gördükleri sınıf mevcuduna ve cinsiyetlerine bağlı olarak değiştiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar sözcükler: Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri, sınıf öğretmenleri, öğrenci tutumu

ABSTRACT: The purpose of this research study is to determine the attitudes of primary school teachers and fifth-grade students toward alternative assessment and evaluation methods in the assessment and evaluation dimension of educational curriculum and to discuss their attitudes in terms of various variables. The population of the present survey research was primary school teachers and fifth-grade students. The sample was formed by convenience sampling. The sample consisted of 179 primary school teachers working in 30 primary schools in the city center of Çanakkale province and 1369 fifth-grade students from 49 classes in 27 primary schools in the same city center. The data were collected with the Scale of Students' Attitudes Toward Alternative Assessment and Evaluation Methods and the Scale of Teachers' Attitudes Toward Alternative Assessment and Evaluation Methods. The scales were developed by the researchers. Descriptive statistics were used to analyze the research data. The data were analyzed using a statistical software program. From the results concerning the first problem, it was evident that the primary school teachers had positive attitudes toward alternative assessment and evaluation methods. The results pertaining to the second problem revealed that the levels of the primary school teachers' attitudes toward alternative assessment and evaluation methods did not vary by gender, professional seniority, educational background, grade they teach in, and class population. The results related to the third and fourth research problems indicated that the fifth-grade students' attitudes toward alternative assessment and evaluation methods were positive, the levels of the fifth-grade students' attitudes varied depending on class population and gender.

Keywords: Alternative assessment and evaluation methods, primary school teachers, students' attitudes

Bu makaleye atf vermek için:

Abalı Öztürk, Y. ve Şahin, Ç. (2022). Sınıf öğretmenlerinin ve öğrencilerin eğitim programlarında yer alan alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(1), ss. 259-272

¹ Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Fonu 2012/37 nolu proje desteğiyle yürütülen doktora tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

² Dr. Öğrt. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çanakkale/Türkiye, yaseminzeren1979@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1961-0557

³ Prof.Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çanakkale/Türkiye, csahin25240@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-4250-9898

Cite this article as:

Abalı Öztürk, Y. ve Şahin, Ç. (2022). Attitudes of primary school teachers and students toward alternative assessment and evaluation methods in the educational curriculum. *Trakya Journal of Education*, 12(1), pp. 259-272

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The purpose of this research study is to determine the attitudes of primary school teachers and fifth-grade students toward alternative assessment and evaluation methods in the assessment and evaluation dimension of educational curriculum and to discuss their attitudes in terms of various variables. To address the first and second problems, the present research investigated the levels of the participating primary school teachers' attitudes toward alternative assessment and evaluation methods and whether their attitudes varied according to gender, educational status, professional seniority, grade they teach in and class population. To attend to the third and fourth research problems, the authors researched the levels of the fifth-grade students' attitudes toward alternative assessment and evaluation methods and whether their attitudes varied according to gender and class population.

Method

The population of the present survey research was primary school teachers and fifth-grade students. The sample was formed by convenience sampling. The sample consisted of 179 primary school teachers working in 30 primary schools in the city center of Çanakkale province and 1369 fifth-grade students from 49 classes in 27 primary schools in the same city center.

The data were collected with the Scale of Students' Attitudes Toward Alternative Assessment and Evaluation Methods and the Scale of Teachers' Attitudes Toward Alternative Assessment and Evaluation Methods. The scales were developed by the researchers. 398 fifth-grade students participated in the studies to assess the validity and reliability of the Scale of Students' Attitudes Toward Alternative Assessment and Evaluation Methods. Exploratory and confirmatory factor analyses were conducted to test the construct validity of the Scale of Students' Attitudes Toward Alternative Assessment and Evaluation Methods. As a result of the analyses, the one-factor, 18-item Scale of Students' Attitudes Toward Alternative Assessment and Evaluation Methods was developed. The Cronbach's Alpha reliability coefficient calculated to determine the reliability level of the scale was found to be 0.93, referring to a high reliability. 207 primary school teachers participated in the studies to assess the validity and reliability of the Scale of Teachers' Attitudes Toward Alternative Assessment and Evaluation Methods. Exploratory and confirmatory factor analyses were conducted to test the construct validity of the Scale of Teachers' Attitudes Toward Alternative Assessment and Evaluation Methods. The Cronbach's Alpha reliability coefficient calculated to determine the reliability level of the scale was found to be 0.79. The analyses showed that the reliability coefficient of the first factor was 0.93 and of the second factor was 0.81, which denoted high reliability levels. Based on the analysis results, the two-factor, 23-item Scale of Teachers' Attitudes Toward Alternative Assessment and Evaluation Methods was developed.

Descriptive statistics were used to analyze the research data. The data were analyzed using a statistical software program. In addition, in order to determine the statistical techniques to be used for the analysis of the data, whether the data were normally distributed was questioned.

Findings

From the results concerning the first problem, it was evident that the primary school teachers had positive attitudes toward alternative assessment and evaluation methods. The primary school teachers thought that alternative assessment and evaluation methods are appropriate for any lesson, increase class participation, positively affect peer communication, students' self-confidence, and personal development, contribute to their cognitive, affective, and psychomotor development, and promote their critical and creative thinking, reasoning, and problem-solving skills. Despite these positive attitudes, they also thought that using alternative assessment and evaluation methods produce an excess of workload for teachers.

The results pertaining to the second problem revealed that the levels of the primary school teachers' attitudes toward alternative assessment and evaluation methods did not vary by gender, professional seniority, educational background, grade they teach in, and class population.

The results related to the third research problem indicated that the fifth-grade students' attitudes toward alternative assessment and evaluation methods were positive. The results as to whether the fifth-grade students' attitudes towards alternative assessment and evaluation differed according to gender revealed that the fifth-grade students' attitudes toward alternative assessment and evaluation varied in favor of the female students. It was among the results that the levels of the fifth-grade students' attitudes toward alternative assessment and evaluation methods varied depending on class population. The attitudes of the students in classes populated by one to ten students were more positive than those of the students in classes with over ten students. All in all, it is one of the remarkable research results that lower class population translates into students' exhibiting more positive attitudes towards alternative assessment and evaluation methods.

Discussion and Conclusion

The result of the research pertaining to the first problem was the primary school teachers had positive attitudes toward alternative assessment and evaluation methods. Also, in Watt (2005)'s research was pointed out that although teachers use traditional assessment-evaluation methods more, their attitudes towards alternative assessment-evaluation methods are also positive. Teachers' positive attitudes towards alternative assessment and evaluation methods; shows that they have affective factors in terms of exhibiting a behavior. If the teachers receive the necessary training; it can be said that more positive results can occur in applying these methods. The results shows that the primary school teachers' attitudes toward alternative assessment and evaluation methods did not vary by gender, professional seniority, educational background, grade they teach in, and class population. Culbertson and Wenfan (2003)'s research carried out; it has been determined that teachers' applications within the scope of alternative assessment and evaluation have increased in classes with a small class population.

The result of the research pertaining to the third problem was the the fifth-grade students' attitudes toward alternative assessment and evaluation methods were positive.

The results of the research studies examining the students' attitudes/opinions about alternative assessment-evaluation methods support the result of this research study (Bal, 2012; Brown & Hirschfeld, 2007; Gülle, 2010; Karakaş, 2009; Weigold, 1999). Guskey (2010) emphasized the necessity of learners' participation in the assessment and evaluation process in order for learning to be qualified. In the participation of the students in this process; it is important that they have positive attitudes towards the alternative assessment and evaluation.

GİRİŞ

Bilim ve teknolojiadaki değişimler ışığında küreselleşen dünyada istenilen insan tipini yetiştirmeye yönelik amaçlara ulaşılması doğrultusunda eğitim programları oluşturulmaktadır. Eğitim programları hedef, içerik, eğitim durumu ve ölçme-değerlendirme (Taba, 1962; akt. Bal, 2009) olmak üzere dört temel öğeden oluşmaktadır. Bu öğeler arasında karşılıklı, dinamik bir ilişki vardır (Arslan, 2000; Demirel, 2011; Koç, 2005; Yılmaz, 2004). Bu öğeler arası tutarlılık ne kadar yüksekse; eğitim programları da o derece istenilen amaçlara ulaşır ve başarılı olurlar. Gerçekleştirilmesi beklenen hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediği, ne düzeyde gerçekleştiği ise eğitim programının son ögesi olan ölçme-değerlendirme ögesi ile ilgilidir. Güvenilir ve amaca uygun (geçerli) ölçme-değerlendirme yöntemleriyle yapılan duyarlı ve tutarlı ölçmelere dayanan değerlendirmeler, öğrenme-öğretme sürecinde bulunan her unsuru dikkate alınmalıdır.

Ölçme-değerlendirme etkinlikleri, öğrenme-öğretme sürecinin başında, öğrenme-öğretme sürecinde ve öğrenme-öğretme sürecinin sonrasında yapılmakta ve değerlendirme sonucunda elde edilen bilgiler, öğrenme-öğretme süreci ile ilgili birçok kararda dayanak olarak kullanılabilir. Ölçme ve değerlendirme, öğretim sürecini düzenlemek veya öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını analiz etmek amacıyla uygulanır (Atkin, Black & Coffey, 2001; Black & William, 1998; Burrill, Feijs, Meyer, Reeuwijk, Webb & Wijers; Chamoso & Caceres, 2008; Webb, 2001). Brookhart ve Nitko (2008) ölçme-değerlendirmenin; öğrenciler, öğretim programları, okullar ve eğitim politikası hakkında karar vermek için kullanılan bilgi edinme süreci olduğuna vurgu yapmaktadır.

Küreselleşen dünyada; çağımızın nitelikli insanın özellikleri eleştirel/yaratıcı/metabilis/problem çözme becerileriyle araştırarak/sorgulayarak bilgiyi kullanabilen, yapılandırabilen bireylerdir. Değişen zamana ve gerekliliklere göre eğitim-öğretim kurumları da kendilerini yenilemektedirler. Sadece sunulan bilgiyi ve bilginin birincil aktarıcısı olan öğretmeni merkez alan eğitim-öğretim anlayışları geçerliğini kaybetmiş; öğreneni merkeze alan anlayışlar hâkim olmaya başlamıştır. Benimsenen eğitim-öğretim

anlayışları doğrultusunda; planlı insan gücünü yetiştirmede etken olan eğitim programları da değişime uğramıştır. Özellikle 1930'lardan sonra pragmatist felsefeye dayanan ilerlemecilik eğitim felsefesi; çağımızın insan tipini yetiştirme açısından eğitim programlarının temelini oluşturmaktadır. İlerlemecilik eğitim felsefesine dayanan, yapılandırmacı öğrenme teorisini dikkate alan, öğrenen merkezli programların diğer öğelerinde meydana gelen yenilikler ölçme-değerlendirme ögesinde de değişimi gerekli kılmıştır.

Yapılandırmacı yaklaşımda; öğrenmeyi sadece sınırlı bir zaman içinde, ürün ölçmeye yönelik olarak hazırlanmış standart testlerden elde edilen sonuçlara bakarak değerlendirmek yeterli değildir. Öğrenenin aktif katılımıyla yapılandırdığı öğrenmelerin değerlendirilebilmesinde; öğrenen tarafından sergilenen performansların sürece yayılan, temel amacın not vermek olmadığı, biçimlendirme ve yetiştirme amacının baskın olduğu, bireysel farklılıkların göz ardı edilmediği süreç odaklı değerlendirmeler esas alınmalıdır (Ayas, 2005; Aydoğmuş & Coşkun Keskin, 2012; Davidheiser, 2013; Lustig, 1996; Şimşek, 2010). Ayrıca bu değerlendirmeler de öğrenenlerin yaratıcı/problem çözme/eleştirel/sorgulama vb. düşünme becerileri, alana ilişkin tutumları, iletişim becerileri gibi öğrenme çıktılarının da dikkate alınması gerekir (Bauer, 1999; Sherman, 2000). Söz konusu özelliklere sahip "öğrenme için değerlendirme" ye dayanan süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin ürün odaklı yöntemlerle koordineli olarak işe koşulması çağımızın ölçme-değerlendirme anlayışında bir gereklilik haline gelmiştir (Black, Harrison, Hodgen, Marshall & Serret, 2010). İlgili alanyazında "alternatif ölçme-değerlendirme yöntemleri" olarak da ele alınan "süreç odaklı ölçme-değerlendirme yöntemleri"nin başlıcaları öğrenci değerlendirmeleri (öz, akran, grup), portfolyolar, rubrik, tutum ölçekleri, öğrenci günlükleri, poster, kavram haritası, yapılandırılmış grid, performans görevleri, tanılayıcı dallanmış ağaç, proje, gözlem/görüşme formları olarak sıralabilir (Bahar, Nartgün, Durmuş & Bıçak, 2006; Doğan, 2011; Krulick, Rudnick & Milou, 2003; Mamur, 2011; Strijbos & Sluijsmans, 2010). Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemleri; çeşitli öğrenme durumlarını içermeye, öğrenenin yeteneklerine cevap verme, yaratıcılığa yönlendirme, öğrenilenleri güçlendirme, öğrenenin problemi netleştirmesine olanak sağlama gibi birçok avantaja sahiptir (Karamanoğlu, 2006; Orhan, 2007; Shavelson & Baxter, 1992; Waters, Smeaton & Burns, 2004).

Ülkemizde de eğitim alanında Dünyadaki değişimler doğrultusunda; MEB tarafından eğitim programlarının temele aldığı öğrenme yaklaşımlarında değişime gidilerek 2005 yılında yapılandırmacı kuramı temel alan programlar uygulamaya koyulmuştur. Bu programlarda; alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir. Yapılan birçok araştırmada, programların ölçme ve değerlendirme ögesinin işe koşulmasında problemlerle karşılaşıldığı belirtilmiştir (Aydoğmuş & Coşkun Keskin, 2012; Bal, 2013; Bayrakdar Çiftçi, Akgün & Deniz, 2013; Cansız Aktaş & Baki, 2013; Çiftçi, Sünbül & Köksal, 2013; Duran, Mıhladız & Balliel, 2013; Fidan & Sak, 2012; Karamustafaoğlu, Çağlak & Meşeci, 2012).

Çocuğun eğitim-öğretim hayatının ilk yıllarını kapsayan ilkökul yıllarında sınıf öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme uygulamaları önemlidir. Alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin ve öğrencilerin sahip oldukları tutumlarının belirlenmesi eğitim programlarının etkililiği açısından önem arz etmektedir.

Araştırmanın temel amacı; sınıf öğretmenlerinin ve beşinci sınıf öğrencilerinin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarını belirlemektir. Bu temel amaç çerçevesinde belirlenen alt problemler şunlardır:

1. Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri nedir?
2. Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri; cinsiyetlerine, eğitim durumlarına, kıdemlerine, görev yaptıkları sınıf düzeyine ve sınıf mevcuduna göre farklılaşmakta mıdır?
3. Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumları düzeyleri nedir?
4. Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumları düzeyleri; cinsiyetlerine ve sınıf mevcudlarına göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, nicel araştırma modellerinden tarama modelinde tasarlanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin ve beşinci sınıf öğrencilerinin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin varolan tutumları belirlenmek istendiği için araştırmada tarama modeli tercih edilmiştir.

Evren- Örneklem

Araştırmada örnekleme belirlemek için amaçlı örnekleme türlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma evrenini sınıf öğretmenleri ve ilköğretim beşinci sınıf öğrencileri, örneklem ise Çanakkale İl merkezine bağlı 30 ilköğretim okulunda görev yapan 179 sınıf öğretmeni ve 27 ilköğretim okulunda öğrenim gören 1369 beşinci sınıf öğrencisidir.

Tablo 1.

Örnekleme oluşturan sınıf öğretmenlerinin kişisel bilgileri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	103	57.5
	Erkek	76	42.5
	Toplam	179	100
Kıdem	1-10 yıl	6	3.4
	11-20 yıl	30	16.8
	21-30 yıl	99	55.3
	31-40 yıl	44	24.6
	Toplam	179	100
Eğitim Durumu	Önlisans	82	45.8
	Lisans	85	47.5
	Lisansüstü	12	6.7
	Toplam	179	100
Görev Yaptığı Sınıf	1. Sınıf	37	20.7
	2. Sınıf	35	19.6
	3. Sınıf	31	17.3
	4. Sınıf	31	17.3
	5. Sınıf	45	25.1
	Toplam	179	100
Sınıf Mevcudu	1 - 10 kişi	5	2.8
	11 - 20 kişi	42	23.5
	21 - 30 kişi	72	40.2
	31 - 40 kişi	48	26.8
	41 - 50 kişi	12	6.7
Toplam	179	100	

Tablo 1 incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin %57.5'inin kadın, %42.5'inin erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin eğitim durumları; %45.8'i önlisans, %47.5'i lisans ve %6.7'si lisansüstü mezundur. Öğretmenlerin çoğu (%79.9) 21 ve üstü yıl kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin eğitim-öğretim verdikleri sınıf dikkate alındığında; öğretmenlerden %20.7'si birinci sınıflarda, %19.6'sı ikinci sınıflarda, %17.3'ü üçüncü sınıflarda, %17.3'ü dördüncü sınıflarda ve %25.1'i beşinci sınıflarda görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları sınıfların mevcutları incelendiğinde; %2.8'inin sınıf mevcudu 1-10 arasında, %23.5'inin sınıf mevcudu 11-20 arasında, %40.2'sinin sınıf mevcudu 21-30 arasında, %26.8'inin sınıf mevcudu 31-40 arasında ve %6.7'sinin sınıf mevcudu ise 41-50 kişi arasında oldukları görülmektedir.

Tablo 2.

Örnekleme oluşturan 5. sınıf öğrencilerinin kişisel bilgileri

		f	%
Cinsiyet	Kız	691	50.5
	Erkek	678	49.5
	Toplam	1369	100
Sınıf Mevcudu	1-10 kişi	9	0.7
	11-20 kişi	59	4.3
	21-30 kişi	413	30.2
	31-40 kişi	481	35.1
	41-50 kişi	407	29.7
Toplam	1369	100	

Tablo 2 incelendiğinde; cinsiyet dağılımı açısından sayıların yakın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfların mevcudu incelendiğinde; sınıfların %0.7'sinin sınıf mevcudu 1-10 arasında, %4.3'ünün sınıf mevcudu 11-20 arasında, %30.2'sinin sınıf mevcudu 21-30 arasında,

%35.1'inin sınıf mevcudu 31-40 arasında ve %29.7'sinin sınıf mevcudu ise 41-50 kişi arasında oldukları görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri; araştırmacılar tarafından geliştirilen “Öğrenci Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeği” ve “Öğretmen Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır.

Öğrenci Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeği

Öğrenci Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Çanakkale’de öğrenim gören 398 beşinci sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. 19 maddelik deneme formunun yapı geçerliği için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Öğrenci Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeğinin Kaiser Meyer-Olkin (KMO) katsayısı .954 olarak hesaplanmış ve Bartlett küresellik testi değerinin de ($X^2=3645.727$, $p<.01$) anlamlı olduğu belirlenmiştir. Maddelerin ortak faktör varyansları incelendiğinde bir madde ekstraksiyon değeri .282 olduğu için ölçekten çıkarılmış ve 18 maddelik ölçeğin tekrar açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Hiçbir maddenin 0.30’dan küçük değer vermediği görülmüştür. Dik döndürme yöntemi (varimax rotation) uygulanarak, çizgi grafiği incelenerek ölçeğin faktör sayısının bir olduğuna karar verilmiştir. Ölçek maddelerine döndürülmüş temel bileşenler testi uygulama sonuçları; 18 maddenin de .32’nin üstünde faktör yük değeri verdiğini göstermiştir.

Öğrenci Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeğinin AFA sonuçlarının desteklenmesi, bir faktörlü yapının uygunluğunu test etmek için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına dayanılarak; elde edilen uyum indeksi değerleri modelin mükemmel uyum sınırına yaklaştığına ve modelin hata varyansları açısından da uyumlu olduğuna karar verilmiştir. Öğrenci Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .93 bulunmuştur. Sonuç olarak; güvenilirliği test edilmiş, AFA ve DFA yapılmış tek faktörlü 18 maddelik “Öğrenci Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeği” geliştirilmiştir.

Öğretmen Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeği

Öğretmen Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Çanakkale merkez ilçede görev yapan 207 sınıf öğretmeni katılmıştır. 23 maddelik deneme formunun yapı geçerliği için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Öğretmen Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeğinin KMO katsayısı .889 olarak hesaplanmış ve Bartlett küresellik testi değerinin de ($X^2=2956.819$, $p<.01$) anlamlı olduğu belirlenmiştir. Maddelerin ortak faktör varyansları incelenmiştir ve hiçbir maddenin 0.30’dan küçük değer vermediği görülmüştür. Dik döndürme yöntemi (varimax rotation) uygulanarak, çizgi grafiği incelenerek ölçeğin faktör sayısının iki olduğuna karar verilmiştir. Ölçek maddelerine döndürülmüş temel bileşenler testi uygulama sonuçları; 23 maddenin de .32’nin üstünde faktör yük değeri verdiği ve 16 maddenin birinci faktörde; 7 maddenin de ikinci faktörde yer aldığı görülmüştür. İlgili alanyazın çalışmaları doğrultusunda; birinci faktör alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin olumlu yönleri, ikinci faktör ise sınırlılıkları olarak adlandırılmıştır.

Öğretmen Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeğinin AFA sonuçlarının desteklenmesi, iki faktörlü yapının uygunluğunu test etmek için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına dayanılarak; elde edilen uyum indeksi değerleri modelin mükemmel uyum sınırına yaklaştığına ve modelin hata varyansları açısından da uyumlu olduğuna karar verilmiştir. Öğretmen Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeğinin bütünü için hesaplanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .79, birinci faktörün .93, ikinci faktörün .81 bulunmuştur. Sonuç olarak; güvenilirliği test edilmiş, AFA ve DFA yapılmış iki faktörlü 23 maddelik “Öğretmen Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Ölçeği” geliştirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin analizi bilgisayar ortamında istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veri analizinde hangi istatistik yöntemlerin kullanılacağını belirlemek amacıyla dağılımların normalliği test edilmiştir.

Ölçek dağılımlarının normal dağılıma uygunluğunu test etmek için ölçeklerden elde edilen puanlara ilişkin Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.

Öğretmen alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri tutum ölçeği kurtosis ve skewness değerleri

	N	Kurtosis	Skewness
Öğretmen Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Puanları	179	1.689	-0.457
Öğrenci Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Tutum Puanları	1379	2.622	-1.498

Tablo 3 incelendiğinde; öğretmen alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri tutum puanlarına ilişkin çarpıklık değerinin -1 ve 1 aralığında, basıklık değerinin ise bu aralıkta değer vermediği ve normal dağılıma uymadığı görülmektedir. Öğrenci alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri tutum puanlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık ve değerlerinin “-1 ve +1” aralığında değer vermediği ve normal dağılıma uymadığı Tablo 3’te görülmektedir. Elde edilen değerlere dayanılarak; araştırmanın alt problemlerinin çözümünde non-parametrik testlerden “Kruskal Wallis H” ve “Mann Whitney U” testlerinin kullanılmasına karar verilmiştir.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgulara alt problemler doğrultusunda yer verilmiştir.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Birinci alt problem kapsamında; araştırmaya katılan öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri tutum düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.

Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri

Maddeler	$\bar{X}$	Ss
1.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin her seviyedeki öğrenciye uygulanabileceğini düşünüyorum.	3.55	0.918
2.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin gerçek başarısını ölçtüğüne inanmıyorum.	2.89	1.064
3.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin öğrenme-öğretme sürecinde kullandığım yöntemleri olumlu olarak etkilediğini düşünüyorum.	3.91	0.655
4.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin her sınıf düzeyi için uygun olmadığını düşünüyorum.	3.07	0.997
5.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin her ders için uygun olduğunu düşünüyorum.	3.53	0.919
6.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanmanın maliyetinin yüksek olduğunu düşünüyorum.	3.07	0.983
7.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanmanın zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.	2.79	1.04
8.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin akademik başarıyı ölçmede yeterli olmadığını düşünüyorum.	2.94	1.004
9.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanmanın öğretmene ekstra yük getirdiğini düşünüyorum.	3.25	1.05
10.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanmanın derste öğrenci katılımını arttırdığını düşünüyorum.	3.58	0.847
11.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanmanın gerekli olmadığını düşünüyorum.	2.61	1.051
12.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanmanın öğrenci-öğrenci iletişimini olumlu olarak etkilediğini düşünüyorum.	3.79	0.769
13.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin eleştirel düşünmeyi geliştirmede etkili olduğunu düşünüyorum.	3.87	0.714
14.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin yaratıcılığı geliştirmede etkili olduğunu düşünüyorum.	3.89	0.763
15.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin, öğrencinin kişisel gelişiminde olumlu etkiye sahip olduğunu düşünüyorum.	3.91	0.647
16.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin akıl yürütme becerilerini geliştirmede etkili olduğunu düşünüyorum.	3.85	0.737
17.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin problem çözme becerilerini geliştirmede etkili olduğunu düşünüyorum.	3.89	0.718
18.Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin bilişsel gelişimine katkı sağladığını düşünüyorum.	3.84	0.733

19. Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin duyuşsal gelişimine katkı sağladığını düşünüyorum.	3.85	0.696
20. Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin psikomotor gelişimine katkı sağladığını düşünüyorum.	3.77	0.765
21. Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin kendine güvenini geliştirdiğini düşünüyorum.	3.95	0.664
22. Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin araştırabilme becerilerini geliştirdiğini düşünüyorum.	3.93	0.716
23. Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin ilgilerini geliştirdiğini düşünüyorum.	3.84	0.733

Tablo 4'te yer alan 2., 4., 6., 7., 8., 9. ve 11. maddeler olumsuz maddelerdir ve tersten kodlanmışlardır. Tablo 4 incelendiğinde olumlu maddelerin aritmetik ortalamaları 3.53 ile 3.95 arasında değişmektedir. Örneklemi oluşturan öğretmenler alternatif ölçme- değerlendirme yöntemlerine ilişkin olumlu tutumlara sahiptirler. Olumsuz maddeler incelendiğinde ise; olumlu maddeleri destekler nitelikte bu maddelerin ortalamaları düşük çıkmıştır. Sadece Madde 9'da yer alan "Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini kullanmanın öğretmene ekstra yük getirdiğini düşünüyorum" maddesinde aritmetik ortalama 3.25 bulunmuştur. Öğretmenler bu ortalama ile bu yöntemlerin kendilerine ekstra yük getirdiğine "katılıyorum" düzeyinde görüş bildirmişlerdir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

İkinci alt probleme ilişkin analiz sonuçları Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 5.

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	103	91.35	9409.50	3774.500	.684
Erkek	76	88.16	6700.50		

p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 5'te, sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri ile alternatif ölçme- değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri (U=3774.500, p<.05) arasında anlamlı farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 6.

Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Durumlarına Göre Alternatif Ölçme- Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Tutum Düzeyleri

Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Önlisans	82	89.58			
Lisans	85	90.50	2	0.296	0.863
Lisansüstü	12	81.88			

p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 6 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin eğitim durumları (X²(2)=0.296, p<.05) ile alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 7.

Sınıf öğretmenlerinin kıdemlerine göre alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri

Kıdem	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
1 - 10 yıl	6	114.25			
11 - 20 yıl	30	88.60			
21 - 30 yıl	99	89.04	3	1.374	0.712
31 - 40 yıl	44	89.81			

p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 7 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin kıdemleri ($X^2(3)=1.374$, $p<0.05$) ile alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 8.

Sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı sınıf düzeyine göre alternatif ölçme- değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri

Sınıf	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p
1. Sınıf	37	78.15			
2. Sınıf	35	82.49			
3. Sınıf	31	90.29	4	6.733	0.241
4. Sınıf	31	90.40			
5. Sınıf	45	105.33			

$p<0.05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 8’de sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları sınıf düzeyi ($X^2(5)=6.733$, $p<0.05$) ile alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir. Sıra ortalamalarına bakıldığında; sınıf düzeyi arttıkça tutumların olumlu yönde arttığı görülmektedir.

Tablo 9.

Sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları sınıf mevcuduna göre alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri

Sınıf Mevcudu	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p
1 - 10 kişi	5	123.30			
11 - 20 kişi	42	89.04		3.116	0.539
21 - 30 kişi	72	85.26	4		
31 - 40 kişi	48	94.83			
41 - 50 kişi	12	88.58			

$p<0.05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 9 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları sınıfların mevcutları ($X^2(4)=3.116$, $p<0.05$) ile alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Üçüncü alt problem kapsamında; araştırmaya katılan öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10.

Öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri

	$\bar{X}$	Ss
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Tutum	4.22	.745

Tablo 10’da; beşinci sınıf öğrencilerinin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeylerinin 5 üzerinden 4.22 aritmetik ortalamayla olumlu yönde olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular Tablo 11, Tablo 12, Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 11.

Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kız	691	768.20	530827.00		
Erkek	678	600.20	406938.00	176757.00	.000*

* $p<0.05$ düzeyinde anlamlıdır

Tablo 11’de; öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeylerinin cinsiyetlerine göre kız öğrenciler lehine farklılaştığı ($U=176757.00$, $p<0.05$) görülmektedir.

Tablo 12.

Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sınıf mevcutlarına göre alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri

Sınıf Mevcudu	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
1 - 10 kişi	9	1222.11			
11 - 20 kişi	59	643.20			
21 - 30 kişi	413	652.00	4	21.746	0.000*
31 - 40 kişi	481	687.93			
41 - 50 kişi	407	709.21			

* $p<0.05$ düzeyinde anlamlıdır

Tablo 12’de; öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf mevcudu ($X^2(4)=21.746$, $p<0.05$) ile alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Hangi gruplar arasında anlamlı farklar çıktığını tespit etmek için grupların uygulanan Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13.

Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sınıf mevcutlarına göre alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri

Sınıf Mevcudu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1-10	9	56,39	507,50	68,500	0,000*
11-20	59	31,16	1838,50		
1-10	9	375,78	3382,00	380,000	0,000*
21-30	413	207,92	85871,00		
1-10	9	429,06	3861,50	512,500	0,000*
31-40	481	242,07	116433,50		
1-10	9	375,89	3383,00	325,000	0,000*
41-50	407	204,80	83353,00		
11-20	59	234,15	13815,00	12045,000	0,888
21-30	413	236,84	97813,00		
11-20	59	255,04	15047,50	13277,500	0,419
31-40	481	272,40	131022,50		
11-20	59	212,85	12558,00	10788,000	0,207
41-50	407	236,49	96253,00		
21-30	413	434,83	179583,00	94092,000	0,173
31-40	481	458,38	220482,00		
21-30	413	393,42	162483,50	76992,500	0,037*
41-50	407	427,83	174126,50		
31-40	481	438,08	210718,00	94797,000	0,417
41-50	407	452,08	183998,00		

* $p<0.05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 13 incelendiğinde, öğrenim gördükleri sınıf mevcudu 1-10 kişi arasında olan öğrenciler ile öğrenim gördükleri sınıf mevcudu 11-20, 21-30, 31-40 ve 41-50 kişi arasında olan öğrencilerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yönelik tutum düzeylerinde sınıf mevcudu 1-10 kişi arasında olan öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrenim gördükleri sınıf mevcudu 21-30 kişi arasında olan öğrenciler ile öğrenim gördükleri sınıf mevcudu 41-50 kişi arasında olan öğrencilerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yönelik tutum düzeylerinde sınıf mevcudu 41-50 kişi arasında olan öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu da belirlenmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın birinci ve ikinci alt probleminde; sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri, tutumlarının cinsiyetlerine, eğitim durumlarına, kıdemlerine, görev yaptıkları sınıf düzeyine ve sınıf mevcuduna göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Öğretmenlerin olumlu tutumlara sahip oldukları elde edilen araştırma sonuçlarındandır. Sınıf öğretmenleri alternatif

ölçme-değerlendirme yöntemlerinin her ders için uygun olduğunu, derse katılımı arttırdığını, öğrenci-öğrenci iletişimini ve öğrencinin kişisel gelişimini olumlu etkilediğini, öğrencinin bilişsel-duyuşsal ve psikomotor gelişimine katkı sağladığını, düşünme becerilerinden eleştirel, yaratıcı, akıl yürütme ve problem çözme becerilerini geliştirmede etkili olduğunu, öğrencilerin kendine güvenini geliştirdiğini düşünmektedirler. Sınıf öğretmenleri bu olumlu tutumlarının yanı sıra; alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini kullanmanın öğretmene ekstra yük getirdiğini de düşünmektedirler. Watt (2005) da öğretmenlerin geleneksel ölçme-değerlendirme yöntemlerini daha fazla kullanmalarına rağmen alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarının da olumlu olduğuna dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin olumlu tutumlara sahip olması; bir davranışın sergilenmesi açısından duyuşsal faktörün var olduğunu göstermekte ve öğretmenlerin gerekli eğitimleri ve yardımları aldığı takdirde; bu yöntemleri uygulama konusunda daha olumlu sonuçların ortaya çıkabileceğini göstermektedir.

Çalışmada; sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeylerinin cinsiyetlerine, eğitim durumlarına, kıdemlerine, görev yaptıkları sınıf düzeylerine ve görev yaptıkları sınıfların mevcutlarına göre değişmediği saptanmıştır. Culbertson ve Wenfan (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise; sınıf mevcudu az olan sınıflarda öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme kapsamındaki uygulamalarının arttığı tespit edilmiştir. Tutumlar sınıf mevcuduna göre değişkenlik göstermemesine rağmen; uygulama esnasında kalabalık sınıflarla çalışmak, öğrencileri süreç içerisinde takip edebilmeyi zorlaştırabilmektedir. Öğretmenler gerekliliğine ve işlevselliğine inanmalarına rağmen karşılaştıkları zorluklar yüzünden uygulamaktan vazgeçebilmektedirler.

Çalışma sonucunda; çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları sınıf düzeyinin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarını etkilemediği görülmüştür, Kardeşahin (2011), Orbeyi ve Güven (2008)'inin çalışma sonuçları bu sonucu destekler niteliktedir. Öğretmenler tarafından eğitim-öğretim programlarının ön gördüğü ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle sınav sistemlerinin uyumadığını düşünmesi (Karaşahin, 2011) burada etkili olabilir.

Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine yönelik tutum düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı yönündeki bazı araştırma sonuçları (Fidan & Sak, 2012; Gülle, 2010; Karaşahin, 2011), çalışmadan elde edilen sonucu destekler niteliktedir. Ancak bazı araştırma sonuçları da öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılaştığı (Karamustafaoğlu, Çağlak & Meşeci, 2012; Okur & Azar, 2011) yönündedir. Bu bağlamda; sınıf öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirmeye yönelik görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediği konusunda net bir şey söylemek mümkün değildir.

Öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarının kıdeme göre farklılaşp farklılaşmadığını inceleyen araştırmalarda ortak bir sonucun olmadığı söylenebilir. Bazı araştırma sonuçları, çalışmadan elde edilen alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin öğretmen tutumlarının kıdeme göre farklılaşmadığı sonucunu destekler niteliktedir (Karamustafaoğlu vd., 2012; Karaşahin, 2011; Orbeyi & Güven, 2008; Susuwele Banda, 2005). Bazı araştırma sonuçları ise; alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumların kıdeme göre farklılaştığı yönündedir (Gülle, 2010; Kaya vd., 2012; Okur & Azar, 2011; Taşpınar, 2009). Watt (2005), kıdemi daha az olan öğretmenlerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarının, kıdemleri daha fazla olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğunu ifade etmektedir. Taşpınar'ın (2009) yaptığı çalışmada da, kıdemi az olan öğretmenlerin yeni ölçme-değerlendirme yöntemlerini daha iyi düzeyde bildikleri ve uyguladıkları görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü ve dördüncü alt problemlerinde; beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeyleri, tutumlarının cinsiyetlerine ve sınıf mevcutlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuç; Çanakkale il merkezinde bulunan okullarda beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yönelik tutum düzeylerinin üst düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Süreç odaklı alternatif ölçme-değerlendirme yöntemleri etkin bir biçimde kullanıldığında; öğrencilerin kendi yeteneklerinin ortaya çıkması sağlanabilir, öğrenci değerlendirmeleriyle eleştirel ve yansıtıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkıda bulunulabilir. Stiggins (2007), alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin etkililiğini sağlayabilmesinde önemli bir koşul olarak; öğrencilerin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri uygulanırken sürece gönüllü bir şekilde katılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Ancak bu durumda; öğrencilerin başarılı oldukları alanlar alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri aracılığıyla ortaya çıkabilecektir.

Guskey (2010), öğrenmenin nitelikli olabilmesi için öğrenenlerin ölçme-değerlendirme sürecine katılımının gerekliliğini vurgulamıştır. Öğrencilerin bu sürece katılmasında da; sürece ilişkin olumlu tutumlara sahip olmaları önemlidir. Böylelikle; öğrenciler içinde buldukları süreci değerlendirirken sistemli bir süreç izleyebilir ve kendi kontrolünü sağlayarak sistemli öğrenmeyi gerçekleştirmek için çaba gösterirler (Garrison & Ehringhaus, 2010'dan akt. Karasahin, 2011). Çalışmada öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin olumlu tutumlara sahip olduğu sonucundan yola çıkarak; öğrencilerin bu yöntemlerin uygulanması konusunda gönüllü oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarını/görüşlerini inceleyen araştırmaların sonuçları çalışmadan elde edilen sonucu destekler niteliktedir (Bal, 2012; Brown & Hirschfeld, 2007; Gülle, 2010; Karakaş, 2009; Weigold, 1999). Weigold (1999), Matematik ve Fen derslerinde yenilenen öğretim programları bağlamında geleneksel ve alternatif değerlendirmeye ilişkin öğrencilerin tutumlarını incelemiş ve öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirmeye yönelik tutumlarının geleneksel ölçme-değerlendirmeden daha yüksek olduğunu, öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerini günlük hayat ile ilişkili olduğundan dolayı daha eğlenceli bulduklarını tespit etmiştir. Brown ve Hirschfeld (2007) Yeni Zelanda'daki 1191 ortaöğretim öğrencisi ile çalışmışlar ve öğrencilerin öğrenme amaçlı değerlendirmeleri faydalı bulduklarını ifade etmişlerdir.

Çalışmadan alternatif ölçme ve değerlendirmeye yönelik tutumlarının cinsiyetlere göre incelenmesine ilişkin elde edilen sonuç; alternatif ölçme- değerlendirmeye yönelik tutumların kız öğrenciler lehine farklılaştığını ortaya koymaktadır. İlgili araştırmalar incelendiğinde çalışma sonucunu destekler nitelikte araştırmaların (Uzun, 2010; Bal, 2012a) yanı sıra; cinsiyetlere göre alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarının/görüşlerinin farklılaşmadığını ortaya koyan çalışmalar da (Taşpınar, 2009; Gülle, 2010) vardır. Çalışmalardan elde edilen sonuçlardaki farklılıklar dikkate alındığında; öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarının cinsiyete göre farklılaşp/farklılaşmadığı konusunda net bir şey söylemek mümkün değildir.

Çalışmadan alternatif ölçme ve değerlendirmeye yönelik tutumlarının öğrenim gördükleri sınıf mevcuduna göre incelenmesine ilişkin elde edilen sonuç; alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutum düzeylerinin öğrenim görülen sınıf mevcuduna bağlı olarak değiştiğini ortaya koymaktadır. Öğrenim gördükleri sınıf mevcudu 1-10 arasında olan öğrencilerin tutumları sınıf mevcudu 10'dan fazla olan öğrencilerin tutumlarından daha yüksektir. Genel olarak; sınıf mevcudu düştükçe öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumları daha olumludur. Uzun (2010), ilköğretim 4 ve 7. sınıf öğrencilerinin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinden özdeğerlendirme uygulamalarına yönelik tutumlarını incelediği çalışmasında; çalışmadan elde edilen sonucu destekler nitelikte olan, öğrencilerin öz değerlendirme yönelik tutumları arasında sınıftaki öğrenci sayısına göre anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Mamlok Naaman, Hofstein ve Penick (2007), öğrencilerin değerlendirme süreçlerine aktif katılımıyla, öğrencilerin kendi başarılarıyla ilgili sorumluluk duygularının daha fazla geliştiğini ifade etmektedir. Ancak sınıf mevcudu arttıkça öğrencilerin sürece etkin olarak katılımları azalabilmekte, öğretmenlerin “öğrenme için değerlendirme” uygulamaları zorlaşabilmekte ve süreç odaklı alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin etkililiği azalabilmektedir. Bu durum da; öğrencilerin sorumluluk duygularının gelişimine olumsuz etki yapabilmekte ve dolaylı olarak öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Süreç odaklı alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin daha fazla uygulanabilmesi için şu önerilerde bulunulabilir:

- Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerine ilişkin gerek öğretmenlerin gerekse öğrencilerin olumlu tutumlara sahip olmaları için sınıf mevcutlarının azaltılabilmesi yönünde uygulamalar yapılabilir.
- Öğrencilerin değerlendirme sürecine daha fazla katılımının sağlanabilmesi için uygun eğitim ortamları oluşturulabilir.
- Öğretmenlerin bu yöntemleri kullanabilmesi için ders içerikleri hafifletilerek ek zaman yaratılabilir.
- Ölçme-değerlendirme etkinlikleriyle öğrenme etkincilikleri bütünleştirilebilir.
- Merkezi sınavlardan elde edilecek puanların hesaplanmasında; alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin kullanıldığı ölçme puanlarının etkileyebileceği sistemler oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, M. (2000). Cumhuriyet dönemi ilköğretim programları ve belli başlı özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 146. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/146/aslan.htm> adresinden 08 Haziran 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Atkin, J. M., Black, P. & Coffey, J. (2001). *Classroom assessment and the national science education standards*. Washington: National Academies Press.
- Ayas, A. P. (2005). Kavram öğrenimi. S. Çepni (Ed.), *Kuramdan uygulamaya fen ve teknoloji öğretimi* (ss. 65-91). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Aydoğmuş, A. & Coşkun Keskin S. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin süreç odaklı ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanma durumları: İstanbul ili örneği. *Mersin Üniversitesi Fakültesi Dergisi*, 8(2), 110-123.
- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. & Bıçak, B. (2006). *Geleneksel-alternatif ölçme ve değerlendirme öğretmen el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Bal, A. P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf matematik öğretiminde uygulanan ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Bal, A. P. (2012). İlköğretim öğrencilerinin matematik dersi performans görevi hazırlama sürecine ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlar. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 11-23.
- Bal, A. P. (2012a). Öğrencilerin matematik dersine ilişkin değerlendirme tercihleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 59-73.
- Bal, A. P. (2013). Mathematics teachers' views on performance task process. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(1), 385-402.
- Bauer, E. (1999). To promise of alternative literacy assessments in the classroom: A review of empirical studies. *Reading Research and Instruction*, 38, 153-168.
- Bayraktar Çiftçi, Z., Akgün, L. & Deniz, D. (2013). Dokuzuncu sınıf matematik öğretim programı ile ilgili uygulamada karşılaşılan sorunlara yönelik öğretmen görüşleri ve çözüm önerileri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 3(1), 1-21.
- Black, P., Harrison, C., Hodgen, J., Marshall, B. & Serret, N. (2010). Validity in teachers' summative assessments. *Assessment in Education: Principles, Policies and Practise*, 17, 215-232.
- Black, P. & Wiliam, D. (1998), Inside the black box: Raising standards through classroom assessment. *Phi Delta Kappan*, 80(2), 39-148.
- Brookhart, S. M. & Nitko, A. J. (2008). *Assessment and grading in classrooms*. New Jersey: Pearson.
- Brown, G. T. L. & Hirschfeld, G. H. F. (2007). Students' conception of assessment and mathematics: Self regulation raises achievement. *Australian Journal of Education & Deveolpmet Psychology*, 7, 63-74.
- Burrill, J., Feijs, E., Meyer, M., Reeuwijk, M. V., Webb, D. & Wijers, M. (2001). *The role of assessment standarts based middle school mathematics curriculum materials*. www.showmecenter.missouri.edu adresinden 14 Şubat 2011 tarihinde edinilmiştir.
- Cansız Aktaş, M. & Baki, A. (2013). Yeni ortaöğretim matematik dersi öğretim programının ölçme değerlendirme boyutu ile ilgili öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 203-222.
- Chamoso, J. M. & Caceres, M. J. (2008). Analysis of the reflections of student-teachers of mathematics when working with learning portfolios in Spanish University classrooms. *Teaching and Teacher Education*, 25(1), 198-206.
- Culbertson, L. D. & Wenfan, Y. (2003). *Alternative assessment: Primary grade literacy teachers' attitudes and practices*, Eric Ed:479794. <http://eric.ed.gov/?id=ED479794> adresinden 14 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Çiftçi, S., Sünbül, A. M. & Köksal, O. (2013). Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlenmiş mevcut programa ilişkin yaklaşımlarının ve uygulamalarının eğitim müfettişlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 281-295.
- Davidheiser, S. A. (2013). *Identifying areas for high school teacher development: A study of assessment literacy in the Central Bucks School District* (Unpublished doctoral dissertation). University of Drexel, USA.
- Demirel, Ö. (2011). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (17. basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğan, C. D. (2011). *Öğretmen adaylarının başarıları belirlenirken tercih ettikleri durum belirleme yöntemlerini etkileyen faktörler ve bu yöntemlere ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Duran, M., Mıhladı, G. & Ballıel, B. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin alternatif değerlendirme yöntemlerine yönelik yeterlik düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 26-37, ISSN: 2146-6467.
- Fidan, M. & Sak, İ. M. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin tamamlayıcı ölçme değerlendirme teknikleri hakkında görüşleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 174-189.
- Guskey, T. R. (2010). *Formative Assessment The Contributions of Benjamin S. Bloom, Handbook of Formative Assessment*. Taylor ve Francis e-Library.
- Gülle, M. (2010). *2005 İlköğretim 7. sınıf Matematik programında yer alan ölçme araçları hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

- Karakaş, N. (2009). *İlköğretim 5.sınıf matematik dersi değerlendirme sürecinde ürün dosyası kullanımının öğrencilerin öz düzenleme becerileri, bilişsel strateji kullanımları ve görüşleri üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Karamanoğlu, S. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin fen başarılarının değerlendirilmesinde sorgulama programının kullanılması: Portfolyo* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karamustafaoğlu, S., Çağlak, A. & Meşeci, B. (2012). Alternatif ölçme değerlendirme araçlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilikleri. *Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 167-179.
- Karavaşin, Ç. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin ölçme-değerlendirmeye ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Kaya, A., Balay, R. & Göçen, A. (2012). Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin bilme, uygulama ve eğitim ihtiyacı. *International Journal of Human Sciences*, (9)2, 1229-1259.
- Koç, G. (2005). *Program geliştirme: KPSS hazırlık eğitim bilimleri*. Ankara: Çağdaş Yargı.
- Krulick, S., Rudnick, J. & Milou, E. (2003). *Teaching mathematics in the middle school*. Newyork: Pearson Education.
- Lustig, K. (1996). *Portfolio assessment: A handbook for middle level teachers*. Columbus, Ohio: National Middle School Association.
- Mamlok Naaman, R., Hofstein, A. & Penick, J. E. (2007). Involving science teachers in the development and implementation of assessment tools for "science for all" type curricula. *Journal of Science Teacher Education*, 18(4), 497-524.
- Mamur, N. (2011). Görsel sanatlar eğitimi alan öğretmen adaylarının alanlarına yönelik ölçme ve değerlendirme araç ve yaklaşımlarına ilişkin yeterlilikleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 597-626.
- Okur, M. & Azar, A. (2011). Fen ve teknoloji dersinde kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 387-400.
- Orbeyi, S. & Güven, B. (2008). Yeni İlköğretim Matematik Dersi Öğretim Programı'nın değerlendirme ögesine ilişkin öğretmen görüşleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 133-147.
- Orhan, A. T. (2007). *Fen eğitiminde alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin ilköğretim öğretmen adayı, öğretmen ve öğrenci boyutu dikkate alınarak incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Shavelson, R. J. & Baxter, G. P. (1992). What we've learned about assessing hands-on science. *Educational Leadership*, 49(8), 20-25.
- Sherman, S. J. (2000). *Science and science teaching: Science is something you can do*. Boston, MA: Houghton Mifflin Company.
- Stiggins, R. J. (2007). Assessment through the student's eyes. *Educational Leadership*, 64(8), 22-26.
- Strijbos, J. W. & Sluijsmans, D. (2010). Unravelling peer assessment: Methodological, functional and conceptual developments. *Learning and Instructions*, 20(4), 265-269.
- Susuwele Banda, W. J. (2005). *Classroom assessment in Malawi: Teachers' perceptions and practices in mathematics* (Unpublished doctoral dissertation). Blackburg Virginia Polytechnic Institute, Virginia.
- Şimşek, N. (2010). Status of social studies teacher at primary stages evaluation tools in the using alternative measurement. *Procedia-Social and Behavioral, Sciences*, 2(2), 3368-3372. <http://www.elsevier.com/journals/procedia-social-and-behavioral-sciences> adresinden 13 Mart 2013 tarihinde edinilmiştir.
- Taşpınar, M. (2009). *Yeni ilköğretim 6. sınıf matematik programının ölçme değerlendirme kısmının öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Uzun, A. (2010). *İlköğretim 4. ve 7. sınıf öğrencilerinin öz değerlendirme uygulamalarına yönelik tutumları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Waters, F. H., Smeaton, P. S. & Burns, T.G. (2004). Action research in the secondary science classroom: student response to differentiated, alternative assessment. *American Secondary Education*, 32(3), 89-104.
- Watt, H. M. G. (2005). Attitudes to the use of alternative assessment methods in mathematics: A study with secondary mathematics teacher in Sydney, Australia. *Educational Studies in Mathematics*, 58, 21-44.
- Webb, D. C. (2001). *Instructinally embedded assessment practices of two middle grades mathematics teachers* (Unpublished doctoral dissertation). University of Wisconsin, Madison.
- Weigold, J. K. (1999). *Self concept and attitude towards traditional or alternative assessments: An exploration of gender differences in mathematics and science* (Unpublished master thesis). Eastern Michigan University Ypsilanti, Michigan.
- Yılmaz, H. (2004). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (7. baskı). Konya: Çizgi Kitapevi.